

اقدام پژوهی معلمان

کتابی راهگشا در زمینه اقدام پژوهی

ویژه‌ی معلمان و دانشجویان دانشگاه فرهنگیان

نویسنده : پوران امیرزاد

انتشارات نیمخط

۱۳۹۶

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	تهران، پوران
عنوان و نام پدیدآور	اقدام پژوهی معلمان: کتابی راهگشا در زمینه اقدام پژوهی ویژه معلمان و دانشجویان دانشگاه فرهنگیان
موضوع	پوران امیرگد
موضوع	موضوعات نیمخط ۱۳۹۶
موضوع	۲۱۶ ص: جدول، نمودار
شابک	978-600-98018-9-3
وضعیت فهرست نویسی	فبا
یادداشت	کتابخانه
موضوع	تحقیق عملی در آموزش و پرورش
موضوع	Action research in education
موضوع	معلمان -- فعالیت های پژوهشی
موضوع	Teachers -- *Research activities
ر. ن. کنگه	۱۳۹۶ الف/الف/۲۲/۲۸/۱۵۱
بندک دیوبی	۲۷۰/۷۲
شماره دانشناسی ملی	۵۰۷۴۲۷۴

نام کتاب : اقدام پژوهی معلمان - کتابی راهگشا در زمینه اقدام پژوهی - ویژه معلمان و دانشجویان دانشگاه فرهنگیان

نویسنده : پوران امیرگد

طرح جلد : حسن زادمهر

حروفچینی و صفحه آرایی و تایپ : نیم خط

شمارگان : ۱۰۰۰

نوبت و تاریخ چاپ : اول ۱۳۹۶

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۰۱۸-۹-۳

بها : ۳۵۰۰۰ تومان

همه ی حقوق مادی و معنوی این اثر از آن نشر نیمخط است و هرگونه

سودجویی پیگرد قانونی دارد.

فهرست

۱	پیشگفتار
۵	۱ در پیرامون اقدام پژوهی
۶	۱۰۱ تاریخچه
۱۰	۲۰۱ تعریفها و کاربردها و گامها و اهداف اقدام پژوهی
۱۲	۱۰۲۰۱ تعریف اقدام پژوهی و جایگاه آن در میان روشهای پژوهشی دیگر
۱۴	۲۰۲۰۱ گامهای اقدام پژوهی
۱۴	۳۰۲۰۱ هدفهای اقدام پژوهی در گستره تعلیم و تربیت
۱۹	۳۰۱ گستره اقدام پژوهی
۲۰	۴۰۱ ویژگیهای اصلی اقدام پژوهی معلمان
۲۱	۵۰۱ جایگاه اقدام پژوهی در تعلیم و تربیت
۲۴	۶۰۱ چرا پژوهشهای معلمان مهم است؟
۲۵	۷۰۱ اقدام پژوهی و پیامدهای سودمند آن
۲۶	۸۰۱ بررسی ریشهی فلسفی اقدام پژوهی در مکتب پراگماتیسم
۳۲	۹۰۱ بررسی ریشهی فلسفی اقدام پژوهی در ایدئولوژی مارکسیسم

۱۰۰۱	بررسی ریشه‌ی فلسفی اقدام‌پژوهی در نحله‌ی فرانکفورت	۳۴
۱۱۰۱	رابطه‌ی نظریه‌ی آموزش و پرورش مارکسیستی با اقدام‌پژوهی	۳۷
۱۲۰۱	رابطه‌ی طبقات اجتماعی با اقدام‌پژوهی	۳۸
۱۳۰۱	اهمیت و ضرورت اقدام‌پژوهی	۴۰
۱۴۰۱	مدلهای اقدام‌پژوهی	۴۱
۱۵۰۱	روشن‌شناسی اقدام‌پژوهی	۴۲
۱۶۰۱	گامهای اقدام‌پژوهی در نگاهی کلی	۴۲
۱۷۰۱	زاوت اقدام‌پژوهی با روشهای پژوهشی دیگر	۴۸
۱۸۰۱	چهارچوب عمل در اقدام‌پژوهی	۴۹
۱۹۰۱	شرایط لازم برای اقدام‌پژوهی	۵۰
۲۰۰۱	برخی از ویژگیهای مهم اقدام‌پژوهی	۵۶
۲	شرحی بر گامهای اقدام‌پژوهی	۶۱
۱۰۲	چگونه مسأله یا موضوع اقدام‌پژوهی را برگزینیم؟ نشانه‌های مسأله و انتخاب موضوع پژوهش	۶۲
۲۰۲	توصیف مسأله (مشکل) و ناحیه‌ی تمرکز	۶۳
۳۰۲	روشهای گردآوری اطلاعات	۶۳
۴۰۲	تجزیه و تحلیل داده‌ها	۶۴
۵۰۲	فرآیند تحلیل داده‌های کیفی	۶۶
۶۰۲	تقلیل داده‌ها	۶۷
۷۰۲	نمایش داده‌ها	۶۸

۶۸	۸۰۲ تأیید و ترسیم نتیجه‌ها
۶۸	۹۰۲ گزارش اقدام پژوهی و محتوای آن
۷۳	۳ نوشتن گزارش اقدام پژوهی
۷۴	۱۰۳ صفحه‌ی نخست پژوهش
۷۴	۲۰۳ صفحه‌ی عنوان پژوهش
۷۶	۳۰۳ صفحه‌ی سوم پژوهش
۷۶	۴۰۳ صفحه‌ی چهارم پژوهش
۷۶	۵۰۳ صفحه‌ی پنجم پژوهش
۷۷	۶۰۳ صفحه‌ی ششم پژوهش
۷۷	۷۰۳ چکیده‌ی پژوهش
۷۹	۸۰۳ کلیدواژه‌های پژوهش
۷۹	۹۰۳ پیشگفتار پژوهش
۸۱	۱۰۹۰۳ چند نکته‌ی مهم درباره‌ی پیشگفتار پژوهش
۸۳	۱۰۰۳ فصل نخست گزارش اقدام پژوهی
۸۴	۱۰۱۰۰۳ توصیف وضع موجود
۸۵	۲۰۱۰۰۳ اهمیت و ضرورت پژوهش
۸۶	۱۱۰۳ فصل دوم گزارش اقدام پژوهی
۸۷	۱۰۱۱۰۳ گردآوری شواهد دسته‌ی یکم
۹۴	۱۲۰۳ فصل سوم گزارش اقدام پژوهی
۹۴	۱۰۱۲۰۳ تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌ها

۹۸	فصل چهارم گزارش اقدام پژوهی
۹۸	۱۰۱۳۰۳ راه حل‌های ممکن
۹۹	۲۰۱۳۰۳ گزینش راه حل سودمند از میان راه حل‌های ممکن
۱۰۰	۳۰۱۳۰۳ برخی از ویژگی‌های راه حل‌های با ارزش
۱۰۰	۴۰۱۳۰۳ اعتبارسنجی راه حل
۱۰۱	۵۰۱۳۰۳ اجرای راه حل
۱۰۵	۶۰۱۳۰۳ ارزیابی اقدامها
۱۰۶	۱۴۰۳ فصل پنجم گزارش اقدام پژوهی
۱۰۶	۱۰۱۴۰۳ گرآوری شواهد دسته‌ی دوم
۱۰۸	۱۵۰۳ فصل ششم گزارش اقدام پژوهی
۱۰۸	۱۰۱۵۰۳ ارزیابی اندازه‌های اقدام جدید
۱۱۰	۱۶۰۳ فصل هفتم گزارش اقدام پژوهی
۱۱۰	۱۰۱۶۰۳ بحث و نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۱۱۴	۱۷۰۳ سرچشمه‌ها (یا منابع) پژوهش
۱۱۶	۱۰۱۷۰۳ ارجاع در متن
۱۱۷	۱۸۰۳ پیوستهای پژوهش
۱۱۸	۱۹۰۳ چند نکته درباره‌ی نوشتن
۱۱۹	۱۰۱۹۰۳ نکته‌هایی در زمینه‌ی گزارش‌نویسی

۱۲۳	۴ نکته‌های اخلاقی مهم در اقدام پژوهی
-----	--------------------------------------

۱۲۶	۱۰۴ حفظ حرمت و شأن افراد در اقدام پژوهی
-----	---

۲۰۴ پیشنهادی به اقدام پژوهان ۱۲۷

۵ نمونه‌ی کار اقدام پژوهی نویسنده ۱۲۹

۱۰۵ چکیده ۱۳۰

۲۰۵ پیشگفتار ۱۳۱

۳۰۵ فصل یکم (توصیف وضع دانش آموز) ۱۳۵

۴۰۵ فصل دوم (گردآوری شواهد دسته‌ی یکم) ۱۴۰

۱۰۴۰۵ شش‌می ناتوانی در یادگیری ۱۴۰

۲۰۴۰۵ گردآوری شواهد دسته‌ی یکم در زمینه‌ی مشکل دانش آموز مورد

بررسی ۱۶۸

۵۰۵ فصل سوم (تجزیه و تحلیل اطلاعات) ۱۷۵

۶۰۵ فصل چهارم (راهکارها و چگونگی اجرای آنها) ۱۷۸

۱۰۶۰۵ راهکارهایی برای بهبود اختلال یادگیری دانش آموز مورد بررسی ۱۷۸

۲۰۶۰۵ اجرای راه حل ممکن و نظارت بر آن ۱۷۹

۷۰۵ فصل پنجم (گردآوری شواهد دسته‌ی دوم) ۱۸۱

۸۰۵ فصل ششم (ارزیابی اقدامها) ۱۸۹

۹۰۵ فصل هفتم (گزارش نهایی و پیشنهادهای کلی) ۱۹۰

۱۰۹۰۵ سفارشهای ویژه در زمینه‌ی کار کردن با دانش آموزان ناتوان در

یادگیری ۱۹۱

۲۰۹۰۵ نکته‌هایی در زمینه‌ی اثرگذار بودن کلاس درس ۲۰۰

۳۰۹۰۵ رهنمودهایی برای پدران و مادران کودکان ناتوان در یادگیری ۲۰۲

۲۰۷

آ نمودارها و جدولها

۲۱۲

ب سرچشمه‌ها

www.ketab.ir

پیشگفتار

الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَكْبَابِ^۱

در عصری که آن عصر ارتباطات و انفجار اطلاعات می‌نامند به‌کارگیری بهینه‌ی ابزارهای علمی همچون رایانه و شبکه‌ها، اینترنت و تکنولوژی آموزشی نیازمند برخورداری از پشتوانه‌ای نیرومند به نام اندیشه و ابزاری مطمئن به نام پژوهش است که بی‌یاری آن نمی‌توان به درک پیچیدگیهای مربوط به اندیشه‌های زمان دست یافت. امروزه پژوهش یکی از ابزارهای مهم تصمیم‌گیری در دانشهای گوناگون به ویژه تعلیم و تربیت به شمار می‌آید تا بدانجا که نتیجه‌های بیشتری از پژوهشها خط و جهت سرمایه‌گذاریهای ملی و بین‌المللی را تعیین می‌کند. زندگی در عصری که عصر دانایی‌اش نامیده‌اند نیازمند توانایی است و آنچه به آدمی یاری می‌رساند تا دانای توانا باشد پژوهش است.

لزوم توجه به پژوهش و نیز اثرگذار بودن آن در پیشرفت جامعه و کشور بر کسی پوشیده نیست. از این رو پیاپی و بر پایه‌ی آیین‌نامه‌های گوناگون به پژوهش و ارج نهادن به آن سفارش شده است. پژوهش کلید دانایی و دانایی ابزاری برای توانایی است. از همین روست که امام یکم شیعیان حضرت علی (ع) هیچ روشی را برای پیشرفت بهتر از پژوهش نمی‌دانند. آدمیزاد از لحظه‌ای که پای در مدرسه زندگی می‌نهد جستن برای دانستن و دانستن برای توانستن را آغاز^۱ به سخن گوش فرامی‌دهند و بهترین آن را پیروی می‌کنند. اینانند که خدایشان راه نموده و اینانند همان خردمندان. سوره زمر، آیه ۱۸.

می‌کند. دانش جستن از گهواره تا گور که سفارش پیامبر اکرم (ص) است به درستی گویای مدرسه‌ی زندگی است.

سخن خود را با نام بردن سه نوع پژوهش در آموزش و پرورش پی می‌گیریم:

۱- طرح پژوهشی

۲- مقاله پژوهشی

۳- اقدام پژوهی

معلمان و کارکنان، پژوهش، آموزش و پرورش از راه پژوهش در کلاس و محل خدمت در شناخت دشواریهای امری و از آن برداشتن آنها می‌کوشند. برخی از هدفهای اجرای طرح معلم پژوهنده در پی می‌آید:

۱- گسترش فرهنگ پژوهش در میان معلمان و کارکنان وزارت آموزش و پرورش

۲- فراهم آوردن زمینه‌های پیشرفت دانش و بازآفرینی کارکنان آموزش و پرورش از راه درگیر کردن آنان با «پژوهش در عمل»

۳- مستندسازی تجربه‌های سودمند کارکنان برای به‌کارگیری آنها از سوی همکاران آموزش و پرورش

۴- کاهش مشکلاتی برخاسته از کاربرد یافته‌های پژوهشی رایج و دانشگاهی از سوی معلمان و کارکنان آموزش و پرورش

۵- فراهم کردن زمینه‌های رشد و پیشرفت استعدادهای بالقوه‌ی دست‌اندرکاران آموزش و پرورش در راستای از میان برداشتن دشواریهای آموزشی و پرورشی

در این کتاب یکی از روشهای پژوهش در قلمرو تعلیم و تربیت یعنی اقدام‌پژوهی را معرفی می‌کنیم. البته این روش در گستره‌ی جهانی کمابیش نوظهور و در انجمنهای علمی ایران تا اندازه زیادی ناشناخته است. کتاب را در ۵ فصل سامان داده‌ایم. فصل یکم را که درآمدیست بر اقدام‌پژوهی با بررسی پیشینه‌ی آن آغاز می‌کنیم و با تعریفها و کاربردها و هدفها و گستره‌ی آن پی می‌گیریم و سپس از ریشه‌های فلسفی آن سخن می‌گوییم. این فصل را با چند بخش که مهمترین آنها در زمینه‌ی اهمیت اقدام‌پژوهی و گامهای آن در نگاهی کلی و ویژگیهای اصلی آن است پایان می‌دهیم. در فصل دوم از گامهای اقدام‌پژوهی به گشادگی سخن خواهیم گفت. فصل سوم در پیرامون چگونگی نوشتن گزارش اقدام‌پژوهی و فصل چهارم در پیرامون نکته‌های اخلاقی مهم در اقدام‌پژوهی است. کتاب با فصل پنجم به پایان می‌رسد که نمونه‌ای از کار اقدام‌پژوهی نویسنده است.

پیش از درآمدن به بحث اصلی کتاب از همکاران سازمان آموزش و پرورش لرستان و همه‌ی عزیزانی که در نوشتن این کتاب یاریم کردند مدرتان را شکر کنم. به ویژه از همکاری و همفکری بی‌چشمداشت دکتر علی جودکی بی‌اندازه سپاسگزارم.